

การประชุมวิชาการระดับชาติ “การศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ครั้งที่ 3” ประจำปี 2562

๔. ณ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา กรุงเทพมหานคร

2. หัวข้อการประเมินบทความ

ผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ

- ☐ 1) บทความผ่านเกณฑ์โดยไม่ต้องแก้ไข
- ☒ 2) บทความผ่านเกณฑ์ และแก้ไขตามข้อเสนอแนะ
- ☐ 3) บทความไม่ผ่านเกณฑ์

สินวล : แม่บ้านแม่เรือนผู้ถูกจองจำ

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องสินวล : แม่บ้านแม่เรือนผู้ถูกจองจำ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบุคลิกภาพของตัวละครสินวล ในนวนิยายเรื่องเจ้าบ้านเจ้าเรือน ของแก้วแก้ว และศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อบุคลิกภาพของตัวละคร การศึกษานี้เป็นการศึกษาเฉพาะกรณีของตัวละคร สินวล ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหานวนิยายเรื่องเจ้าบ้านเจ้าเรือน ของแก้วแก้ว ผลการศึกษาพบว่าสินวลมีความกตัญญูและอดทน ยอมรับพฤติกรรมของบิดามารดาและสามีที่กระทำต่อตนเองโดยไม่มีข้อโต้แย้ง ทั้งนี้เป็นผลจากการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม นอกจากนี้พ่อแม่ยังควบคุมสินวลให้อยู่ในอำนาจด้วยการไม่ให้สินวลเรียนหนังสือและไม่ให้ออกจากบ้านไปเที่ยวหรือคบหากับเพื่อนเลย โลกของสินวลจึงมีแต่พ่อแม่ เมื่อทั้งสองเสียชีวิต ญาติผู้ใหญ่จัดการให้เธอแต่งงานกับข้าราชการหนุ่มข้างบ้าน ชื่อไรวินท์ ซึ่งเป็นบุคคลให้เธอยึดเหนี่ยวแทนที่พ่อแม่ โลกใบใหม่ของสินวลทำให้เธอต้องทุกข์ระทมยิ่งขึ้นเพราะไรวินท์ไม่ได้รักเธอเหมือนที่พ่อแม่รัก ตลอดชีวิตของสินวล เธอจึงเป็นได้เพียงแม่บ้านแม่เรือนผู้ถูกจองจำ

คำสำคัญ: เจ้าบ้านเจ้าเรือน แก้วแก้ว บุคลิกภาพของตัวละคร การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม

Sinuan: Imprisoned House Lady

ABSTRACT

The objectives of the study of Sinuan: the Imprisoned House Lady were to study Sinuan's personality in the Kaewkao's novel, Habitation Soul (Chaobanchaoruan, in Thai) and to study the factor of the character's personality. This was a case study of a character named Sinuan, analyzing the content of the novel. The study indicated that Sinuan was grateful and tolerant. She complied with her parents and her husband without any conflict. This was the result of authoritarian parenting. Her parents always directed her thought by citing their love, good intention and her gratitude. Moreover, they did not let her study in any school and neither let her connect nor go out with her friends in order to put Sinuan under their authority. Therefore, in her world there were only her parents. When they passed away, her senior relatives made her marry Raiwind, an honorable neighbor, in whom Sinuan reposed her trust and hope. However, her new world made her more suffer because Raiwind did not love her as her parents did. In all her life, Sinuan was only an imprisoned house lady.

Keywords: habitation soul, Kaewkao, characters' personality, authoritarian parenting.

ผลการวิจัย

ในการศึกษาบุคลิกภาพและปัจจัยที่มีผลต่อบุคลิกภาพของตัวละคร สีนวล ในนวนิยายเรื่องเจ้าบ้านเจ้าเรือน ของแก้วเก้า พบว่าสินวลมีความกตัญญูและอดทน ยอมรับพฤติกรรมของบิดามารดาและสามีที่กระทำต่อตนเองโดยไม่มีข้อโต้แย้ง ทั้งนี้ปัจจัยมาจากการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม

บุคลิกภาพของสินวล

1) มีความกตัญญู สินวลเกิดและเติบโตในบ้านที่มีฐานะดี พร้อมด้วยบิดามารดาและพี่น้อง พ่อของสินวลรับราชการจนได้เป็นพระยา คุณหญิงแม่ก็ดูแลเอาใจใส่ลูกทุกคน สินวลได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้วยความรักและความเอาใจใส่จากบิดามารดามากกว่าพี่น้องคนอื่น เป็นการเลี้ยงดูเพื่อควบคุมการกระทำของเธอให้อยู่ในโอวาทของบิดามารดา เนื่องจากพ่อแม่เลือกให้คอยดูแลรับใช้ในยามชรา ด้วยเหตุผลว่า “พ่อแม่แก่เฒ่าลงทุกวัน วันหนึ่งคงลุกนั่งเดินเหินไม่ไหว ต้องมีลูกไว้ดูแล สินวลนี่ล่ะเรียบร้อยสั่งสอนง่ายกว่าคนอื่น กตัญญูรับใช้พ่อแม่” (หน้า 239) สิ่งที่สินวลจะได้รับตอบแทนคือทรัพย์สินสมบัติที่จะเลี้ยงชีวิตได้ตลอดชีวิต ดังที่พ่อแม่บอกไว้ว่า ‘อยู่ดูแลพ่อแม่ไปอย่างนี้ล่ะ วันหนึ่งพ่อแม่ตายไปก็เอาสมบัติส่วนที่ยกให้นี้ล่ะ เก็บกินไปจนตาย ไม่ต้องเดือดร้อน’ (หน้า 240)

ด้วยเหตุนี้ คุณหญิงจึงสอนสินวลจนมีความชำนาญในการทำอาหารคาวหวานและการดูแลเหย้าเรือน แต่ไม่ให้เรียนหนังสือและไม่ให้คบเพื่อน คุณหญิงให้เหตุผลว่า “หนังสือหนังสือไม่สำคัญ เอาแต่อ่านออกเขียนได้ก็พอแล้ว ลูกผู้หญิงเรียนมากไปก็ไร้ประโยชน์” และ “เพื่อนฝูงอย่าไปคบหากมากนัก เดี่ยวจะถูกชักนำให้ใจแตกเสียเปล่าๆ” (หน้า 239)

สำหรับสินวล คำสั่งของบิดามารดาอยู่เหนือทุกอย่าง สิ่งใดที่บิดามารดากำหนดหรือออกคำสั่งให้เธอปฏิบัติ เธอก็ปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ คอยอยู่ดูแลใกล้ชิดบิดามารดาไม่ว่างเว้น ด้วยสำนึกในพระคุณของบิดามารดาที่เลี้ยงดูมา แม้พี่น้องของเธอมีโอกาสได้เรียนหนังสือและมีชีวิตอิสระนอกบ้าน เธอก็ไม่ได้ต้องการเช่นนั้น เมื่อบิดาสั่งห้ามไม่ให้คบเพื่อนฝูงหรือไม่จำเป็นต้องเรียนหนังสือ เธอก็ทำตามอย่างไม่มีเงื่อนไข เพื่อไม่เป็นการขัดใจบิดามารดา หรือทำให้ทั้งสองไม่สบายใจ สินวลตอบแทนบิดามารดาด้วยการอยู่ดูแลรับใช้อย่างใกล้ชิด เมื่อเจ้าคุณพ่อถึงแก่กรรมหลังจากป่วยหนักมาพักหนึ่ง สินวลเศร้าโศกมากมาอยู่ในฐานะลูก ภายหลังจากนั้น หญิงสาวดูแลมารดาอย่างดีเยี่ยม จนคุณหญิงเองก็ชอบใจลูกสาว เธอไม่เคยปริกบั่นในสิ่งที่ทำอยู่ เธอระลึกเสมอว่าการได้ดูแลรับใช้บุพการีคือการตอบแทนพระคุณ เป็นการแสดงความกตัญญูอย่างที่บุตรคนหนึ่งพึงมีต่อบิดามารดาของตน สินวลรับใช้พ่อแม่ด้วยความกตัญญูเต็มเปี่ยม(หน้า 239)

หลังจากบิดามารดาของสินวลเสียชีวิต สินวลแต่งงานกับไรวินท์ โดยมารดาของไรวินท์เป็นผู้เห็นชอบและไรวินท์ทำตามความต้องการมารดาเพื่อตอบแทนบุญคุณ ไรวินท์ไม่ได้แต่งงานกับสินวลด้วยความรัก จึงปฏิบัติหน้าที่สามีเพียงแค่ทำงานหาเลี้ยงครอบครัว ทว่าปราศจากการดูแลเอาใจใส่ หรืออาจถือได้ว่าไรวินท์ทอดทิ้งภรรยาให้ทำหน้าที่ดูแลงานภายในบ้าน รวมถึงดูแลมารดาของไรวินท์ด้วย ชีวิตของสินวลย้อนกลับเข้ารอยเดิม โดยมีแม่สามีที่เธอต้องดูแลรับใช้และปฏิบัติตามคำสั่ง เช่นเดียวกับที่เธอเคยปฏิบัติต่อบิดามารดา

การออกเรือนเปรียบเหมือนหนทางสู่สภาวะอันหอมหวานที่หลอนเคยหวัง แต่หลังจากนั้นไม่นาน รอยยิ้มค่อยๆ ห่างไปจากดวงหน้า ความสดชื่นห่างหายไป เพราะชีวิตหลอนเหมือนจะ

โคจรกลับเข้ารอยเดิม เพียงแต่ว่ามีแม่ผิวมาแทนที่พ่อแม่ ให้หล่อนต้องกตัญญู รับผิดชอบ ก้มหน้า
ก้มตาทำงานตามแต่ที่คุณนายวารีจะสั่ง (หน้า 242)

2) ควบคุมอารมณ์ความรู้สึก อาจเป็นเพราะสินวลมีบทบาทเพียงเป็นผู้รับคำสั่งและปฏิบัติตาม ไม่มี
โอกาสได้แสดงความคิดเห็นหรืออารมณ์ความรู้สึกใดๆ กับบิดามารดา เธอจึงมีสีหน้าเรียบเฉยอยู่เป็นปกติ ดังที่
เธอคำนึงถึงตนเองว่า “สินวลไม่รู้เหมือนกันว่าเหตุใดหล่อนจึงกลายเป็นคนอับเฉาในชีวิต ทั้งที่พี่สาวน้องสาวล้วน
สดชื่นแจ่มใสตามประสาวัยรุ่น ช่างพูดช่างคุย มีแต่หล่อนเท่านั้นเก็บตัวเงียบเชียบ ไม่ปรึกษาพูด ราวกับถูกเย็บ
ปากเอาไว้ ดวงหน้าเรียบเฉยไร้ความรู้สึก แทบจะไม่เคยยิ้มแย้ม” (หน้า 240)

สินวลเก็บซ่อนอารมณ์ความรู้สึกเพราะกลัวผลกระทบที่ตามมา เช่น กลัวคนอื่นจะโกรธ กลัวคนอื่นจะ
รำคาญ กลัวคนอื่นจะไม่ชอบ หรือกลัวคนอื่นจะไม่พอใจ อย่างไรก็ตาม การซ่อนอารมณ์ความรู้สึกมากเกินไป
ไม่พูด ไม่อธิบายหรือระบายสิ่งอัดอั้นออกมา ก็เป็นผลให้คนรอบข้างไม่เข้าใจความรู้สึกภายในได้ ทั้งยังไม่ชวน
ดึงดูดในการสร้างปฏิสัมพันธ์อีกด้วย สินวลกลายเป็นคนน่าเบื่อในสายตาพี่น้องและไรวินท์ ดังที่ไรวินท์กล่าวถึง
สินวลว่า “สินวลเป็นผู้หญิงสงบเสงี่ยม เมื่อถึงเวลาพูดจา หล่อนเป็นคู่สนทนาที่น่าเบื่อที่สุด ถามคำตอบคำ
หรือถามหลายคำหล่อนก็ตอบคำเดียวอยู่นั่นเอง เป็นคำตอบจืดชืด ไร้ความน่าสนใจอย่างสิ้นเชิง” (หน้า 190)

นอกจากนี้สินวลยังได้รับคำวิจารณ์ว่า ‘ใครอยากจะคุยด้วย พูดด้วยสิบคำ ไม่ตอบสักคำ เหมือนดอก
พิกุลจะร่วง’ ‘สินวลนี่ยังโงะ ถามตั้งยาว ตอบมาคำเดียวว่า ค่ะ ไม่อยากพูดด้วยแล้ว รำคาญ’ ‘สินวลเป็นคน
หน้าตาบอญไม่รับทั้งวัน พี่ไม่อยากเข้าใกล้ด้วย เห็นแล้วอึดอัด’ (หน้า 240)

ไรวินท์ นอกจากจะมีสินวลเป็นภรรยาถูกต้องตามกฎหมายแล้ว ยังมีบ้านเล็กบ้านน้อยอีกหลายหลังที่
สินวลไม่รู้ เขาอ้างว่าที่กระทรวงมีงานต้องสะสางอยู่มาก ไม่อยากมีงานค้างจึงอยู่ทำงานจนเสร็จ แม้เขาจะตั้งใจ
ว่าจะไม่ทำให้ภรรยาชอกช้ำระกำใจคือไม่มีวันหยุดทั้งเมียหลวง เหมือนที่พ่อเคยทอดทิ้งแม่ไปมีครอบครัวใหม่
แต่จะให้มีเมียคนเดียวไรวินท์ก็เห็นว่าเป็นไปไม่ได้ ในเมื่อมีผู้หญิงหลายคนที่เขาพึงพอใจ ไรวินท์คิดว่า ‘มีเมีย
หลายคนจะเป็นไรไป ก็รับผิดชอบเลี้ยงดู ไม่ทิ้งขว้างคนไหนสักคน เมียหลวงก็ส่วนเมียหลวง ยกย่องให้เกียรติ
ทุกอย่าง ส่วนเมียอื่นก็เกื้อหนุนอุปการะกันไปตามฐานะของแต่ละคน อยู่กันคนละบ้านจะได้ไม่กระทบกระทั่ง
กัน’ (หน้า 234)

สินวลเคลือบแคลงใจ แต่ก็ไม่เคยคิดซักถามเพราะเกรงใจในอำนาจของสามี

หลังสมรสแล้ว ไรวินท์วางตัวขี้นเป็นผู้ใหญ่ ไม่หยอกเย้ากระซิกกระซี้กับภรรยาอย่างผัว
หนุ่มเมียสาว ทั้งนี้เพื่อให้หล่อนเกรงใจ แต่เขาลาดพองจะใช้น้ำเสียงสุภาพ ไม่เคยขึ้นเสียงหรือแม้แต่
เกี่ยวกราดเลยครั้งเดียว เพื่อไม่ให้เกิดความบาดหมางระหว่างกัน

สินวลแม้ข้องใจในตัวสามี หล่อนก็ได้แต่เก็บความข้องใจไว้ ทำให้เชื่อสามีว่าเขามีงานต้อง
สะสางมาก เวลากลับมาบ้านไรวินท์ยังคงพูดจากับหล่อนด้วยน้ำเสียงสุภาพ ไม่เคยแม้แต่หงุดหงิด
ขุ่นมัว หล่อนจึงเชื่อว่าเขาก็เมตตาหล่อนอยู่ไม่มากนัก (หน้า 237)

ไรวินท์มีอิทธิพลต่อสินวลทั้งการกระทำและคำพูด เธอมีหน้าที่ทำตามคำเรียกร้องของฝ่ายชาย เช่น
“สินวล พี่จะต้องแต่งเครื่องแบบข้าราชการออกงานจันทร์หน้า ช่วยเอาไปซักแห้งให้ทันด้วย” หรือ “พี่จะต้อง
ตามนายออกหัวเมือง พุธสัปดาห์ กลับอาทิตย์ จัดกระเป๋าเสื้อผ้าให้ทีนะ” หรือ “เสาร์เย็นจะมีเพื่อนมากินข้าว

ที่บ้านสามคน เตรียมกับแก้มเผ็ด ๆ ไว้ให้ด้วย” หรือ “เตรียมข้าวเช้าให้ด้วย” เป็นต้น สินวลมีหน้าที่รับคำสั่ง และทำตามไม่ให้ขาดตกบกพร่อง แม้กระนั้น ไรวินท์ก็ไม่มีที่ทำว่าจะมีความรักตอบ ในที่สุดสินวลต้องยอมแพ้ เธอกล่าวว่า “บัดนี้ฉันยอมแพ้แล้ว ฉันเหนียวรั้งพี่ไว้ไม่ได้ ต่อให้ฉันก้มลงกราบเท้าพี่ อ่อนนอนขอให้พี่อย่าทิ้งฉันไป พี่ก็คงไปจนได้ ดังนั้นพี่จึงไปเถิด ทั้งบ้านพี่ไว้ให้ฉัน ฉันจะดูแลให้ จนวันที่พี่กลับมา” (หน้า 239)

ความสัมพันธ์ของไรวินท์กับสินวลสิ้นสุดลงหลังจากแม่และลูกสาวของไรวินท์เสียชีวิต ครั้งที่แม่ยังมีชีวิตอยู่เขาก็ไม่ได้สนใจสินวลมากนัก แต่ยังคงอาศัยอยู่กับสินวลในสถานะสามีภรรยาเพื่อความสุขของแม่ แต่เมื่อทุกอย่างจบสิ้น เขาก็ไม่คิดว่าต้องอาศัยอยู่เช่นเดิมอีก จึงขอหย่ากับสินวล ความเข้มแข็งที่สินวลแสดงออกมาเป็นความเข้มแข็งที่ตัวเองเจ็บปวด หากแต่ต้องยอมรับในสิ่งที่เป็นไปให้ได้

ดังนั้นลักษณะความสัมพันธ์ของสินวลกับไรวินท์ อธิบายได้ว่า เป็นลักษณะครอบครัวยุคเก่าฝ่ายชายเป็นใหญ่ หรือเป็นผู้นำ กล่าวคือ ไรวินท์มีอำนาจครอบงำสินวล ทั้งลักษณะความสัมพันธ์ที่ไรวินท์มีอำนาจเหนือสินวล และสินวลมักตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบไรวินท์ แต่อย่างไรก็ตาม ทั้งหมดเป็นความสมยอมของสินวล ด้วยเหตุปัจจัยที่มาจากการเลี้ยงดูให้ก้มหน้าก้มตารับคำสั่งมาตั้งแต่เกิด และบริบททางสังคมขณะนั้นที่ผู้ชายมีอำนาจมากกว่าผู้หญิง

ปัจจัยที่มีผลต่อบุคลิกภาพของตัวละคร

ปัจจัยที่มีผลต่อบุคลิกภาพของสินวลคือการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม บิดามารดากำหนดกฎเกณฑ์ทุกอย่างในชีวิตสินวล แม้เธอเห็นว่าพี่น้องต่างมีชีวิตเป็นอิสระ ได้รับการศึกษา ได้คบเพื่อนฝูง ได้มีสังคมอื่นให้ปฏิสัมพันธ์ แต่เมื่อ “เธอถูกเลือกให้เป็นลูกไก่ตัญญูรับใช้พ่อแม่” (หน้า 239) เธอก็ไม่เรียกร้องอยากได้สิ่งอื่นนอกเหนือจากที่บิดามารดาต้องการให้ ไม่เคยโต้แย้งหรือแสดงความคิดเห็น นอกจากนี้ยังขาดการปฏิสัมพันธ์กับสังคมภายนอกเนื่องจากบิดามารดาไม่เห็นว่าเธอควรคบเพื่อนจะทำให้สินวลใจแตก ด้วยเหตุนี้สินวลมีบุคลิกภาพเป็นคนเงียบ พูดน้อย เก็บซ่อนอารมณ์ความรู้สึกได้มาก และควบคุมอารมณ์ความรู้สึกของตัวเองได้ดี

สินวลมีทางเดินชีวิตเป็นเส้นทางเดียวคือทางที่บิดามารดาสร้างขึ้นเท่านั้น บิดามารดาของสินวลมักย้ำและสั่งสอนเธอว่า “อยู่ในโอวาทผู้ใหญ่ไว้ก่อน ดีแล้ว ยังไง ผู้ใหญ่ก็อาบน้ำร้อนมาก่อน” (หน้า 240) ถือเป็นการควบคุมพฤติกรรมสินวลได้แน่นอน ยิ่งผนวกกับความกตัญญูที่บิดามารดาปลูกฝังไว้ในจิตใจส่วนลึกของสินวลด้วยแล้ว กรอบนั้นจึงดูเป็นเหมือนกำแพงเรือนจำที่ขังสินวลไว้ตลอดชีวิต ดังที่ไรวินท์บรรยายวิถีชีวิตของสินวลว่า ‘สินวลมีชีวิตราวนักโทษ’ (หน้า 239)

สินวลจึงมีชีวิตเหมือนนักโทษอยู่ในบ้านพักหลวงอันโอ่อ่าของเจ้าคุณพ่อ ถูกเก็บตัวอยู่แต่ในบ้านตั้งแต่เด็กจนกระทั่งเป็นสาว ไม่ได้ไปไหนมาไหน แม้แต่คบหาสมาคมกับเพื่อนฝูงเพื่อเปิดหูเปิดตา ไม่มีโอกาสจะเรียนหนังสือและไม่ได้ออกเรียนอย่างพี่ๆ ชีวิตหล่อนวันๆ ถ้าไม่ได้กำกับบ่าวไพร่อยู่ในครัว ก็นั่งเย็บปักถักร้อยฆ่าเวลาอยู่ในบ้าน ไม่มีเพื่อนฝูงวัยเดียวกันไปมาหาสู่ ส่วนเรื่องออกนอกบ้านถ้าไม่ได้ติดตามมารดาไปวัด หล่อนก็แทบไม่ได้ออกไปไหน

แต่การควบคุมของบิดามารดาก็ทำให้เธอรู้สึกอึดอัดเช่นกัน ความรู้สึกนี้รับรู้ได้จากความโล่งใจเหมือนได้ปลดภาระ หลังจากที่ยาเสียชีวิต

ทั้งที่รับใช้พ่อแม่ด้วยความกตัญญูเต็มเปี่ยม ไม่เคยมีข้อบกพร่องให้ท่านตำหนิได้ เมื่อเจ้าคุณพ่อถึงแก่กรรมหลังจากป่วยหนักมาพักหนึ่ง สีนวลเศร้าโศกมากภายในฐานะลูก แต่หลังจากท่านจากไปไม่ถึงเดือน หญิงสาวก็พบกับความประหลาดใจว่า ในส่วนลึกหล่อนรู้สึกโล่งใจ เหมือนคนที่ปลดปล่อยภาระหนักลงจากบ่า (หน้า 241)

เมื่อหลุดพ้นจากอำนาจการจองจำของบิดามารดาแล้ว สีนวลยังต้องเข้ามาอยู่ในอำนาจการจองจำของไรวินท์อีกจนตลอดชีวิตและหลังจากเสียชีวิตไปแล้ว วิญญาณของสินวลยังคงสิงสถิตอยู่ที่บ้านของไรวินท์ และเฝ้ามองเขาอยู่เจิบๆ จนกระทั่งจิตวิญญาณได้ปล่อยวางความติดขัด สีนวลจึงหลุดพ้นจากการจองจำทางใจในที่สุด

อภิปรายผล

การที่สินวลใช้เวลาชีวิตทั้งหมดในการดูแลบิดามารดา นับว่าเป็นความกตัญญูอย่างสูง ทั้งนี้อาจได้รับอิทธิพลจากคำสอนของศาสนา ตามที่พระธรรมปิฎก (2540 : 2) ได้ให้ความหมายคำว่า กตัญญูตเวทีย หมายถึง ผู้รู้อุปการคุณที่ท่านทำแล้วตอบแทน แยกได้เป็น 2 ส่วนได้แก่ กตัญญูรู้คุณท่านผู้มีคุณความดีหรืออุปการะต่อตนเป็นส่วนตัว และกตัญญูรู้คุณท่านผู้ได้บำเพ็ญประโยชน์หรือมีคุณความดีเกื้อกูลแก่ส่วนรวม สอดคล้องกับพระครูศรีสุตโสภณ (2549 : 14) ซึ่งอธิบายว่า ความกตัญญู หมายถึง การสำนึกในบุญคุณที่ผู้อื่นหรือสิ่งอื่นมีต่อตนเอง และกตเวทีย หมายถึง การแสดงออกเพื่อตอบแทนบุญคุณ โดยเป็นการตอบแทนอย่างถูกต้องเหมาะสม ดังนั้นกล่าวได้ว่า กตัญญูมาคู่กับกตเวทีย

ความกตัญญูเป็นคุณธรรมพื้นฐานของมนุษย์ เป็นการกระทำความดีอย่างหนึ่งที่พึงปรารถนาของทุกคน ผู้ที่มีความกตัญญูย่อมทำให้ตนเองและผู้อื่นมีความสุข โดยพระพุทธศาสนากล่าวยกย่องบุคคลที่มีความกตัญญู รวมถึงบุพการีซึ่งเป็นผู้อุปการะก่อน

อย่างไรก็ตาม กรอบชีวิตที่บิดามารดากำหนดให้ทำให้สินวลไม่ได้รับการศึกษาและไม่มีปฏิสัมพันธ์กับสังคมภายนอก สีนวลไม่สามารถแสวงหาทางเดินชีวิตของตนเองได้ ทั้งนี้เป็นผลจากการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมเข้มงวดเช่นนี้ สอดคล้องกับคำอธิบายของจุฬาลักษณ์ สมภารวงศ์ (2552) และดูลยา จิตตะยโสธร (2552) ซึ่งอธิบายว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมเข้มงวดมีลักษณะที่บิดามารดาใช้อำนาจและเรียกร้องสูง มีการจัดระบบการควบคุมและวางกฎเกณฑ์ให้บุตรปฏิบัติตามอย่างเข้มงวด บิดามารดาชี้นำบุตรให้ทำตามที่ต้องการจนสำเร็จ โดยไม่อธิบายเหตุผลหรืออธิบายน้อยมาก และอนุญาตให้บุตรแสดงความคิดเห็นเพียงเล็กน้อย บุตรต้องยอมรับความต้องการของบิดามารดาว่าถูกต้องเหมาะสมเสมอ หากบุตรไม่ทำตามความคาดหวังของบิดามารดา ก็จะถูกลงโทษด้วยวิธีการต่างๆ เช่นการที่บิดามารดาแสดงความหึงเหิน ไม่สนใจปฏิบัติ และตั้งกฎเกณฑ์ควบคุมเข้มงวดขึ้น

การที่ต้องยอมตามบุคคลอื่นอยู่ตลอดเวลา มองในมุมหนึ่ง เป็นความอ่อนแอทางจิตใจ ขณะเดียวกันก็ได้กล่อมเกล่าให้จิตใจสามารถอดทนได้ต่อสิ่งที่ไม่สมปรารถนา เป็นความสามารถต่อการลดความรุนแรงในสภาวะยากลำบากให้ผ่านพ้นไปได้ด้วยดีเช่นที่สินวลประสบอยู่บ่อยครั้ง สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องการส่งเสริมความเข้มแข็งทางใจแบบครอบครัวมีส่วนร่วมต่อภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุโรคซึมเศร้าของอุษณีย์ บุญบรรจบ (2559) ที่กล่าวว่า บุคคลสามารถลดความรุนแรงในสภาวะบีบคั้นที่ต้องเผชิญให้ผ่านพ้นไปได้ด้วยดี และบุคคล

เกิดความภูมิใจในตนเองเมื่อสามารถหาวิธีแก้ปัญหาได้ถูกต้องเหมาะสม โดยใช้กระบวนการปรับตัวและฟื้นตัวกลับสู่สภาวะปกติหลังพบเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความยากลำบากในชีวิตนั้น เป็นความเข้มแข็งทางใจของบุคคล สีนวลเป็นตัวละครที่สามารถลดความรุนแรงในสภาวะบีบคั้นที่ต้องเผชิญให้ผ่านพ้นไปได้ด้วยดีเสมอ เนื่องจากเธอสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเอง

ตัวละครสินวลเป็นตัวละครที่น่าสงสารมากที่สุด ด้วยบริบททางสังคมในอดีตที่เน้นอำนาจและบทบาทชายเป็นใหญ่ ผู้ชายจึงมีอิทธิพลควบคุมผู้หญิงอยู่มาก สำหรับสินวลที่มีบิดาออกคำสั่งควบคุมชีวิตอย่างเคร่งครัด เธอจึงไม่ได้รับอิสระในการใช้ชีวิตเลยสักครั้ง ไม่รู้จักทางเดินชีวิตอื่นที่นอกเหนือจากการทำตามคำสั่งของบิดา และไม่เคยมารู้เลยว่าชีวิตมีอิสระมากกว่าที่เป็นอยู่ได้ อย่างไรก็ตาม สินวลก็เติบโตเป็นคนดีในสังคม ไม่สร้างความเดือดร้อนหรือก่อเหตุทุกข์ใจให้ใคร หน้าที่ยังเก็บปัญหาต่าง ๆ ไว้ในใจไม่ระบายความอัดอั้นและยอมรับทุกข้อกำหนดที่เกิดขึ้นในชีวิต แม้ว่าสินวลจะผูกใจัดใจไว้กับไรวินท์ จนต้องจองจำอยู่ในโลกมนุษย์อย่างไร้ตัวตนอย่างยาวนาน แต่เธอก็ไม่เคยยอมแพ้ แค้น เพียงแต่ไม่รู้จักวิธีปล่อยวางเท่านั้น ภายหลัง เมื่อจิตใจปลดปล่อยปลงวาง สินวลก็สามารถโอบอ้อมอารีและไม่ผูกเวรผูกกรรมกับไรวินท์อีกต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการสังเคราะห์งานวิจัยวรรณกรรมสะท้อนสังคม เพื่อศึกษาสภาพสังคมไทยผ่านวรรณกรรม รวมถึงการวิเคราะห์ปัจจัยต้นเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ในสังคม ซึ่งมีการอบรมเลี้ยงดูบุตรเป็นสาเหตุสำคัญอย่างยิ่งประการหนึ่ง

เอกสารอ้างอิง

- ดูลยา จิตตะยโสธร. (2552). “รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู : แนวคิดของ Diana Baumrind”. มหาวิทยาลัยหอการค้า. 4 (ตุลาคม-ธันวาคม), 173-186
- พระครูศรีสุตโสภณ (เงิน ชาติเมธี). (2549). “ความกตัญญูตเวทีในฐานะคุณธรรมค้ำจุนสังคมจากมุมมองพระพุทธศาสนา”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (สำเนา)
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2540). **ธรรมะฉบับเรียนลัด**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สหธรรมิก
- วินิตา ดิถียนต์. (2558). **เจ้าบ้านเจ้าเรือน**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ทรีบีส์
- อุษณีย์ บุญบรรจบ. (2559). “การส่งเสริมความเข้มแข็งทางใจแบบครอบครัวมีส่วนร่วมต่อภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุโรคซึมเศร้า”. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (สำเนา)